

Bireysel Yatırımcılar için Sermaye Piyasası Araçları Rehberi

Yazar

A. Gökhan SÖKMEN

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-399-429-7

Kapak Tasarımı

İsmail BARIN

Kitap Adı

Bireysel Yatırımcılar için Sermaye
Piyasası Araçları Rehberi

Yayıncı Sertifika No

47518

Yazar

A. Gökhan SÖKMEN

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Bisac Code

BUS027000

DOI

10.37609/akya.2849

Sayfa Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kütüphane Kimlik Kartı

Sökmen, A. Gökhan.

Bireysel Yatırımcılar için Sermaye Piyasası Araçları Rehberi / A. Gökhan Sökmen.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

96 s. : tablo. ; 135x210 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253994297

1. Ekonomi--Finans.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Sermaye piyasaları, bireysel yatırımcıların portföylerini çeşitlendirmek ve risk yönetimini etkin bir şekilde yapabilmesi için geniş bir araç yelpazesi sunmaktadır. Fakat unutmamak gerekir ki sermaye piyasaları yatırımı risk içerir ve her yatırım kararı özenli bir değerlendirme gerektirir. Sermaye piyasası araçları, bireysel yatırımcılara finansal özgürlük ve geleceklerini şekillendirme yönünde fırsatlar sunmaktadır. Bu kitap, sermaye piyasası araçlarının sunduğu fırsatları doğru ve anlaşılır şekilde anlatmak ve bireysel yatırımcılara rehber olabilmek amacıyla tasarlanmıştır. Sermaye piyasası araçları, paylar, borçlanma araçları, yatırım fonları, türev araçlar, varantlar ve yatırım sertifikaları gibi varlıklardan oluşmaktadır. Bireysel yatırımcıların, bu araçları ve bu araçların işleyişini daha iyi anlaması için sade bir dil kullanılan bu kitap 6 bölümden oluşmaktadır.

Bu kitabın muhtemel kullanıcıları arasında bireysel yatırımcıların dışında, sermaye piyasalarında çalışanlar, bu piyasalarda çalışmak isteyen üniversite öğrencileri ve akademisyenler olacağı düşünülmüştür.

Kitabın tüm kullanıcılara faydalı bir rehber olmasını dilerim.

Adana, 2023

Dr. Öğr. Üyesi A. Gökhan SÖKMEN

Kızlarım Öykü ve Mira'ya ithafen...

İÇERİKLER

Önsöz	iii
GİRİŞ.....	1
1. Sermaye Piyasası Kavramı.....	1
2. Sermaye Piyasası Aktörleri.....	2
3. Sermaye Piyasası Araçları	4
3.1. PAYLAR (HİSSE SENETLERİ).....	5
3.1.1. Payların Sağladığı Haklar	5
3.1.2. Pay Türleri.....	6
3.1.2.1. Nama ve Hamiline Yazılı Paylar	6
3.1.2.2. Adi ve İmtiyazlı Paylar	6
3.1.2.3. Bedelsiz ve Bedelli Paylar	7
3.1.2.4. Nominal Değeri Olan ve Nominal Değeri Olmayan Paylar.....	7
3.1.3. Payların Halka Arzı	7
3.1.4. Payların Halka Arz yöntemleri	9
3.1.5. Halka Arzda Satış Yöntemleri	10
3.1.5.1. Talep Toplama Yoluyla Satış Yöntemi	11
3.1.5.2. Talep Toplanmaksızın Satış Yöntemi	11
3.1.6. Pay piyasasında Emir Türleri	12
3.1.6.1. Limit Fiyatlı Emirler (LFE)	12
3.1.6.2. Piyasa Emirleri.....	12
3.1.6.3. Piyasadan Limite Emir.....	12
3.1.6.4. Koşullu Emirler.....	12
3.1.7. Emirlerde Değiştirme ve İptal.....	13
3.1.8. Emir Öncelik kuralları ve Emirlerin Geçerlilik süreleri.....	13
3.1.9. Ortaklık Paylarının Fiyatlarını Etkileyen Faktörler.....	14
3.1.10. Pay Değerleme Yöntemleri	17
3.2. BORÇLANMA ARAÇLARI.....	18

3.2.1. Borçlanma Araçlarına İhraç Limitleri.....	19
3.2.2. Borçlanma Aracı İhracında Kurula Başvuru ...	20
3.2.3. Tahviller	21
3.2.3.1. Tahvillere Kar Payı Verilmesi.....	22
3.2.3.2. Paya Dönüştürülebilir Tahviller	23
3.2.3.3. Değiştirilebilir Tahviller.....	24
3.2.4. Finansman Bonoları	25
3.2.5. Kıymetli Maden Bonoları	25
3.2.6. Borçlanma Araçları Sahipleri Kurulu (BASK) .	25
3.2.7. Yeşil ve Sürdürülebilir Borçlanma Araçları.....	26
3.2.8. Tahvil Değerlemesi	27
3.3. YATIRIM FONU KATILMA PAYLARI	27
3.3.1. Yatırım Fonlarına Ait Temel İlkeler	28
3.3.2. Şemsiye Fonlar	29
3.3.3. Şemsiye Fon Türleri.....	30
3.3.4. Katılma Paylarının Halka Arzı.....	31
3.3.5. Katılma Payları Değeri.....	32
3.3.6. Katılma Paylarının Alım Satımı.....	33
3.3.6. Fon Portföyünde Yer Alacak Varlıklara İlişkin Sınırlamalar	33
3.3.7. Şemsiye Fonun ve Fonun Sona Ermesi.....	34
3.4. TÜREV ARAÇLAR.....	34
3.4.1. Türev Araç Çeşitleri.....	35
3.4.1.1. Forward.....	36
3.4.1.2. Futures (Vadeli İşlemler Sözleşmesi)	36
3.4.1.3. Opsiyon Sözleşmeleri.....	37
3.4.1.4. Swap Sözleşmeleri	39
3.4.2. VİOP Piyasalarının İşleyişi.....	39
3.5. İSLAMİ SERMAYE PİYASASI ARAÇLARI.....	40
3.5.1. İslami Sermaye Piyasası ve Katılım Bankacılığı.....	42
3.5.1.1. Sukuk (İslami Tahvil):.....	42
3.5.1.2. Hisse Senetleri (Şirket Payları):	43
3.5.1.3. İslami Yatırım Fonları:	43

3.5.1.4. Müşaraka (Ortaklık) ve Mudaraba (İş Ortaklığı):.....	43
3.5.1.5. Wakala.....	44
3.5.1.6. Murabaha (Al-Sat):.....	45
3.5.1.7. Icara:.....	45
3.6. KİTLE FONLAMASI	46
3.6.1. Kitle Fonlamasında Taraflar	47
3.6.1.1. Fon Arayanlar (Girişimciler)	47
3.6.1.2. Fon Sağlayanlar (Yatırımcılar)	47
3.6.1.3. Kitle Fonlaması Platformları.....	48
3.6.2. Kitle Fonlaması Türleri	48
3.6.2.1. Finansal Olmayan Fonlama	49
3.6.2.2. Finansal Fonlama	50
3.6.3. Türkiye’de Kitle Fonlaması Sistemi (KFS).....	50
3.7. Kamu Borçlanma Araçları	53
3.7.1. Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS)	55
3.7.2. Dış Borçlanma Araçları.....	55
3.7.3. Kira Sertifikaları.....	56
3.7.4. DİBS İhraç Yöntemleri.....	56
3.8. VARLIĞA VE İPOTEĞE DAYALI MENKUL KIYMETLER.....	57
3.8.1. Fon Kurucular, Fonun Unvanı ve Fon malvarlığı. 58	
3.8.2. Varlık ve İpoteğe Dayalı Menkul Kıymet İhracı59	
3.8.3. Fonların İşleyişi.....	59
3.9. VARLIK TEMİNATLI VE İPOTEK TEMİNATLI MENKUL KIYMETLER	61
3.10. Gayrimenkul Sertifikaları	62
3.11. VARANTLAR.....	63
3.12. Yabancı Sermaye Piyasası Araçları ve Depo Sertifikaları.....	70
4. SERMAYE PİYASASI ARAÇLARININ KAYDİLEŞTİRİLME, SAKLAMAVE TAKASI.....	71

İçindekiler

4.1. Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi ve Saklanması	71
4.2. Sermaye Piyasası Araçlarının Takas İşlemleri	72
4.2.1. Pay Piyasası Takas İşlemleri.....	74
4.2.2. Borçlanma Araçlarının Takas ve Temerrüt işlemleri.....	77
4.2.3. Türev Araçlarda Takas ve Fiziki Teslim	80
5. SERMAYE PİYASASI FAALİYETLERİ.....	82
5.1. Alım Satım Aracılık Faaliyetleri.....	82
5.1.1. Emir iletimine Aracılık Faaliyeti	82
5.1.2. İşlem Aracılığı Faaliyeti	83
5.1.3. Portföy Aracılığı Faaliyeti	83
5.2. Bireysel Portföy Yöneticiliği Faaliyeti.....	84
5.3. Yatırım Danışmanlığı Faaliyeti.....	85
6 .SONUÇ.....	86
KAYNAKLAR.....	87

KAYNAKLAR

- Akbulak, Y., Erkan Ö., (2004) "Alternatif Finansman Yöntemi Olarak İslami Finansal Araçlar ve Türkiye'de Uygulanabilirliği Üzerine Düşünceler" *Active Finans Dergisi*, Sayı:39
- Abraham, S.M. (2013). Testing for over-reaction and under-reaction in Chinese Shanghai composite index constituent stocks and Australian resource stocks. *International Journal Of Economics and Finance*, 5(10), 51-57
- Anbar, A. (2020). Girişimcinin Finansmanında Alternatif Bir Yöntem: Kitlesel Fonlama . *Muhasebe ve Finansman Dergisi* , (88) , 237-254 . DOI: 10.25095/mufad.801477
- Arshad, N. C., Ismail, A. G. (2010). Shariah parameters for Musharakah Contract: A comment. *International Journal of Business and Social Science*, 1(1).
- Atsan, N. & Oruç Erdoğan, E. (2015). Girişimciler için Alternatif bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama Crowdfunding . *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* , 10 (1) , 297-320 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/oguiibf/issue/56487/785420>
- Bacha, O. I., Mirakhor, A. (2013). Islamic capital markets and development. *Economic Development and Islamic Finance*, 253.
- Budak, A., & Fıkrıkoca, E. (2011). Yatırım Yaparken Sorularla Türkiye Sermaye Piyasası. İstanbul: Paragraf Basım Sanayi A.Ş.
- Buğan, M. F. (2019). İSLAMİ HİSSE SENEDİ PİYASASI.
- Camgöz, M. (2018). Sermaye Piyasasında İslami İlkeler: Seçilmiş Finansal Varlıklar ve Operasyonel İşlemler Üzerine Bir İnceleme. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Çağlar, M. T. (2019). YENİ NESİL ALTERNATİF FİNANSMAN YÖNTEMİ OLARAK KİTLESEL FONLAMA: DÜNYA VE TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALARININ ETKİNLİĞİ . *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi* , 3 (2) , 18-34 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuusbd/issue/49387/572366>
- Chang, A., Yu, S., Reinstein, A., & Churyk, N.T. (2015). An Overview of Investor Sentiment in Stock Market.
- Çonkar, M. K. & Canbaz, M. F. (2018). Kitle Fonlaması Finansman Yöntemi: Türkiye'de Sistemin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler . *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi* , 5 (2) , 119-132 . DOI: 10.17541/optimum.359492
- Doğukanlı, H., (2021). Risk Yönetimi ve Türev araçlar, Adana, Karahan Kitapevi, s 1.
- Iqbal, M., Molyneux, P. (2005). Thirty Years of Islamic Banking: History, Performance and Prospects. *JKAU: Islamic Economics Research Centre*, 19, 1, s. 37-39

- Iswanaji, C., Muslim, A., Nafi'Hasbi, M. Z. (2022). Ijarah Collaborative Service Model in Sharia Banking. Indonesian Interdisciplinary Journal of Sharia Economics (IJSE), 5(2), 701-718.
- Kuşat, N., (2014). "Modern İslami Finans Sektörünün Inovatif Gücü: Sukuk". *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 41.
- Madura, J. (2015) Financial Markets and Institutions 11th ed.. Stamford: Cengage Learning.
- Moosa, R. (2023). An Overview of Islamic Accounting: The Murabaha Contract. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(7), 335.
- Muhammad, D. M., Ramli, R., (2016). COMCEC Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of The Organization of Islamic Cooperation.
- Öngen, H. B. (2019). Katılım Bankacılığının Türk Bankacılık Sektörü İçindeki Payının Seçilmiş Göstergelere Göre Değerlendirilmesi . *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi* , 4(1) , 21-43. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aifd/issue/50011/512176>
- Sakarya, Ş. & Bezirgan, E. (2018). KİTLESEL FONLAMA PLATFORMLARI: TÜRKİYE VE YURTDIŞI KARŞILAŞTIRMASI . *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 8 (2) , 18-33 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/dusbed/issue/41633/503000>
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) (2015). "2015 Yılı İkinci Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması". Erişim: <http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20151005&subid=0&ct=f>
- The Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI). (2015). Faizsiz Finans Standartları. Türkiye Katılım Bankalar Birliği.
- Tok, A., (2009). İslami Finans Çerçevesinde Sukuk (İslami Tahvil Uygulamaları, Katılım Bankaları ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler.
- Wahid, H., Osmera, S. H., Noor, M. A. M. (2021). Sustainable zakat distribution through wakalah contract. *International Journal of Zakat*, 6(1), 49-70.
- Zengin, S. , Yüksel, S. & Kartal, M. T. (2017). Kitle Fonlaması Sisteminin Türkiye'ye Faydaları . *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi* , 1 (2) , 22-32 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/bspad/issue/29048/337916>
- Ziraat Katılım Resmi Web Sayfası, (2023). Katılım Bankacılığı Müşteri Bilgilendirme Formları, Erişim Adresi:<https://www.ziraatkatilim.com.tr/sites/default/files/2022-04/Fon%20Kulland%C4%B1r%C4%B1m-Mudarebe.pdf>

Kaynaklar

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://invest.fonbulucu.com/> (10.08.2023)

<https://spk.gov.tr/sirketler/kitle-fonlama-platformlari/listeye-alinan-platformlar>
(11.08.2023)

<https://www.mkk.com.tr/saklama-hizmetleri/piyasalar-ve-platformlar/kitle-fonlamasi-platformlari> (11.08.2023)

<https://mevzuat.spk.gov.tr/> Sermaye Piyasası Kanunu (6362) (09.07.2023)